

[Bertel Dahlgaard.]

først sige et Par Ord om denne sidste Side af Sagen.

Under Besættelsen gjaldt Kampen jo Værnet for Folkestyret. Alt det modbydelige, som man havde set udvikle sig under Diktaturet, bidrog til, at der efterhaanden lagde sig en Glorie om Folkestyrets Idé. Alle følte, at Folkestyret var en Form for menneskeligt Samliv, der stod i samme Forhold til Diktatur som Menneskelighed til Bestialitet. Alle maatte føle Ansvar for Folkestyret som et Korstog mod Vandalerne, og dette greb helt nye Kredse af Befolkningen, som før havde været uden dybere Forstaaelse af Samfundsspørgsmaal. De vakttes til Bevidsthed om deres Ansvar over for det fælles Samfund paa længere Sigt, og heri laa i Virkeligheden det mest forjættende i det danske Folks Frihedskamp. Hvilke Perspektiver fandt man ikke i Tanken om Mødet mellem alle disse friske Kræfter og Folkestyrets forskellige Organer den Dag Undertrykkelsen var forbi.

Desværre maa man vist erkende, at de rige Muligheder, der laa her, i afgørende Grad er forspildt. Hele den smaalige Diskussion og Rivaliseren om Tiden, der gik forud, satte de Kræfter op mod hinanden, som kunde have forenet sig om at skabe en helt ny og stærkere Aand i det daglige Arbejde, der til syvende og sidst jo maa vise, om de stærke Ord om Fædrelandet har Bærekraft. Det er utvivlsomt en ond Sæd, der herigennem blev saaet, fordi den avlede gensidig Mistillid, og Følgerne heraf vil brede sig vidt i den kommende Tid.

Det er kun en naturlig Ting, at de nye Tilbedere af Folkestyret ikke paa een Gang kunde besidde alle Forudsætninger for at vurdere Folkestyrets Ytringsformer og Virkemaader. Begejstringen for Folkestyret var hos mange knyttet til Forestillingen om Opfyldelsen af det, hver enkelt nu havde tænkt sig som det attraaværdige, og naar saa Folkestyret traadte i Funktion og det gik paa en helt anden Maade, end man havde tænkt sig, saa svandt Begejstringen. Man forstod ikke, at en Begejstring for Folkestyret, der er betinget af, at man selv faar sin Vilje, ikke er meget værd. Man var ikke tilstrækkelig moden til at forstaa, at Troen paa Folkestyret bundede i Forvisningen om, at dette Folkestyre trods al Skrøbelighed giver den største Garanti for Hensyntagen til alle berettigede Interesser, den største Garanti mod Misbrug, den Garanti, der ligger i den frie Kritik, i Partiernes og Retningernes gensidige Kontrol

og i Folkets Frihed til at fjerne en Regering gennem frie Valg, og at Folkestyret derfor naar sin højeste Fuldkommenhed gennem Folkets Stræben mod stadig større Oplysning og Dygtiggørelse.

Men i samme Grad som nu Forstaaelsen af alt dette manglede, i samme Grad afløstes Begejstringen for Folkestyret af Skuffelsen, og hvor skulde Skuffelsen vende sig hen? Selvfølgelig mod Udøverne af Folkestyret, mod Rigsdagen, og man begynder nu allerede saa smaat igen at høre Ordet „Parlamentslede“, og det er der mange der slet ikke er kedede af, nemlig alle de, der før Besættelsen aldrig nærrede nogen Kærlighed til Folkestyret, men i Undertrykkelsens Tid blev nødt til at kvæde Folkestyrets Pris. Vi kender dem godt nok, de fleste af dem. Og saa begynder saa smaat den systematiske Mistænkeliggørelse af Rigsdagen med Underkendelse af Rigsdagsmændenes Motiver eller en lille Notits hver Dag i en Avis, der kan latterliggøre en eller anden i øvrigt ret ligegyldig Side af Rigsdagens Virksomhed. Metoden er kendt og kan studeres af enhver i 20ernes Tyskland.

I den sidste Tid har vi set et typisk Udslag af denne Metode. En Avis opdagede det højst pikante, at Rigsdagsmændene mindstentid altid stemmer efter Partier. Det maa dog være Udtryk for den største Uærlighed mellem Politikerne, maa vi bede om; at Partierne gaar i Stykker ved Afstemningen, saa vi kan se, at det er selvstændige og ansvarsbevidste Repræsentanter, Vælgerne indvælger paa Tinge! Man regner trøstigt med, at Folk nok glemmer, at det naturlige i al Almindelighed vil være, at Partiernes Medlemmer stemmer sammen, fordi dette, at man har samlet sig i et Parti, netop skyldes, at man i de store Linier har samme Anskuelser. Man fortier fuldkommen, at hvis det ikke var saaledes, at man i Partierne talte sig sammen og arbejdede sig sammen til et fælles Standpunkt, for derefter at forhandle sig til Rette med andre Partier, da vilde Folkestyret være uarbejdsdygtigt, det hele vilde ende i den Opløsning, der er Grobunden for Diktaturet.

Derfor ønsker jeg i Dag at sige saa aabent, som det er muligt, over for alle Klagesange om det saakaldte Partistyre, at Folkestyret er Styre gennem Partier. Saaledes har det været saa langt tilbage, demokratisk Styre kendes, og saaledes vil det blive i al Fremtid. Man vil da ogsaa se, at hver Gang en Bevægelse opstaaer, der vil afskaffe Partierne, da er noget af det første, en saadan Bevægelse foretager sig, altid selv at danne et Parti til Afskaffelse af de andre.